

350ste concert
Maandag 12 november 2012
20.00 uur

Leopold String Trio

Isabelle van Keulen, *viol*
Scott Dickinson, *altviool*
Kate Gould, *cello*

Grote Zaal
Deventer
Schouwburg

Programma

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Trio voor viool, altviool en cello
in c kl. t., opus 9 nr. 3 (1797-98)

Allegro con spirito
Adagio con espressione
Scherzo: Allegro molto e vivace
Finale: Presto

Ernő Dohnányi (1877-1960)

Serenade voor viool, altviool en cello
in C gr. t., opus 10 (1902)

Marcia: Allegro
Romanza: Adagio non troppo,
quasi andante
Scherzo: Vivace
Tema con variazioni:
Andante con moto
Rondo: Allegro vivace

pauze

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Divertimento voor viool, altviool en cello
in Es gr. t., KV 563 (1788)

Allegro
Adagio
Menuetto I e Trio
Andante
Menuetto II e Trio
Allegro

Het **Leopold String Trio** bestaat sinds 1991, toen drie studenten van de Royal Academy of Music in Londen, onder wie **Scott Dickinson** en **Kate Gould**, bewust afzagen van een keuze voor het meer gebruikelijke strijkkwartet en besloten zich te richten op het repertoire voor viool, altviool en cello. Het bleek een goede beslissing: het Leopold String Trio groeide uit tot een wereldvermaard ensemble, waaraan ook de vele en alom geprezen cd's en de bijzondere band met de BBC hebben bijgedragen.

Isabelle van Keulen verving in 2006, na haar afscheid als artistiek leidster van het jaarlijkse kamermuziekfestival in Delft, medeoprichtster Marianne Thorsen. De leden van het Leopold String Trio zijn zeer actief in gerenommeerde ensembles en treden op als solist bij belangrijke symfonieorkesten in de gehele wereld. Isabelle van Keulen vormt een vast duo met Ronald Brautigam; Kate Gould met de in Engeland zeer bekende pianist Viv McLean. Scott Dickinson is soloaltist van de BBC Scottish Symphony Orchestra en wordt veelgevraagd mee te spelen in kamermuziekensembles met o.a. Yuri Bashmet, Steven Isserlis en bekende strijkkwartetten, zoals het Brodsky-, het Elias- en het bij ons bekende Navarra Kwartet.

PROGRAMMATOELICHTING

Het concert van vanavond is in meerdere opzichten bijzonder: Het is het 350ste concert dat door de Stichting Kamermuziek Deventer sinds 25 oktober 1954 -de dag van het eerste concert- is georganiseerd en een terugblik op een ander jubileumconcert, het 100ste, dat op 27 januari 1972 plaatsvond, leert dat het op die avond optredende 'Trio Italiano d'Archi' precies hetzelfde programma uitvoerde als het 'Leopold String Trio' vanavond!! Interessant is dat op het 200e concert het 'Ludwig Strijktrio' eveneens Beethoven's Trio op. 9 nr. 3 heeft gespeeld. Is dit puur toeval? Ja, dat is het zeker, maar men zou ook kunnen concluderen dat bij de Besturen van de SKD door de jaren heen een neiging bestaat het kleine, delicate, maar toch zo waardevolle repertoire voor strijktrio te kiezen voor speciale gelegenheden. Strijktrio, zowel intiem als groots tegelijk, kan gelden als 'kamermuziek' in zijn meest pure vorm. Was in de Baroktijd het trio met 2 violen en cello gebruikelijk, sinds het klassieke tijdperk, ongeveer van 1760 tot 1800, is de bezetting van het strijktrio

in de regel: viool, altviool en cello. Joseph Haydn was vermoedelijk de eerste die voor deze combinatie componeerde. Al snel kreeg hij navolgers (o.a. Bocherini). Het vroeg-klassieke trio was meestal driedelig met een uitgebreid Menuet als finale, later werd vierdeligheid usance, hoewel ook vaak een vijf- of zesdelige divertimentovorm werd toegepast. Hoogtepunt uit deze periode is zondermeer het zesdelige *Divertimento* van Mozart. Beethoven's zesdelige Strijktrio op. 3, eveneens met 2 menuetten, uit 1794-95, is gemodelleerd naar dit Divertimento. In 1797 componeerde Beethoven zijn vijfdelige *Serenade in D* voor strijktrio; serenade en divertimento gelden in de muziekliteratuur als een lichter en meer op vermaak gericht genre. Het strijktrio verloor in de 19de eeuw zijn aantrekkingskracht voor de componisten, dit in tegenstelling tot het strijkkwartet. Aparte vermelding verdient wel het bijzondere Terzetto voor 2 violen en altviool van Dvořák (1887). In de 20ste eeuw werd een aanzienlijk aantal strijktrio's gecomponeerd, behalve door Ernő Dohnányi, o.a. ook door Hindemith, Roussel, Milhaud, Webern, Schönberg en Schnittke.

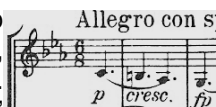

Beethoven's drie strijktrio's op. 9 worden beschouwd als een hoogtepunt van wat ooit voor deze bezetting is gecomponeerd. Zij doen in zeggingskracht niet onder voor de strijkkwartetten die hij later zou schrijven. De toonsoort c kl. t koos Beethoven bij uitstek voor werken met een ernstig en dramatisch karakter, zoals de pianosonate op.13 (de 'Pathétique') en de vijfde symfonie. Ook het *Strijktrio op. 9 nr 3* geeft uiting aan heftige gevoelens van harts-

tocht en smart.

Het werk begint met een unisono dalende lijn van vier noten: c-b-as-g, een structureel element in dit deel. Opvallend zijn de 'Beethoveniaanse' accenten op lichte maaddelen en in

het tweede thema is steeds één herhaalde toon het zwaartepunt. Het deel straalt weliswaar zwierigheid uit, maar steeds is een onderliggende donkere dreiging voelbaar. Het Adagio, in C, is een hoogtepunt in de gehele driestemmige muziekliteratuur. Het Scherzo, in 6/8, is weliswaar verfijnd en levendig, maar rytmisch onrustig, soms syncopisch-weerbarstig; het Trio, in C, begint lieflijk en troostrijk, maar deze belofte vervliegt

al gauw weer in weemoed en droefheid. Pas in de Finale lijkt verzoening met leed en leven door te breken en het werk eindigt mild en berustend.

Ernő Dohnányi, ook wel Ernst von Dohnányi geheten, en de vier jaar jongere Béla Bartók waren beiden Hongaar, componist, pianist, docent en bevriend vanaf hun schooljaren. In muzikaal opzicht groeiden ze uit elkaar:

Bartók werd één van de grote vernieuwers van de 20ste eeuw, Dohnányi bleef componeren in een sterk op Brahms georiënteerde stijl. Incorporeerde Bartók de authentieke Hongaarse volksmuziek in vele van zijn composities, Dohnányi's muziek wordt gekenmerkt door een meer romantisch-Hongaars karakter. Serenades beginnen en eindigen vaak

met een mars: het op- en afmarcheren van de muzikanten! Dit geldt ook voor de *Serenade op. 10* van Dohnányi. Deel I is gecomponeerd in een ABA-structuur. Het contrasterende B-gedeelte suggereert Hongaarse volksmuziek, welk karakter versterkt wordt door bourdontonen. Deel II heeft ook een ABA-vorm: het eerste A-gedeelte laat de melodie horen in de altvioolpartij, het karakter van het B-gedeelte is veel heftiger; in het terugkerende A gedeelte voert de viool de melodie. Deel III is een rondovorm, ABABABA, waarin naar het slot toe de verschillende episodes steeds korter worden en een sterke verving van de stemmen optreedt; de entree van het A-thema is sterk fugatisch en de eerste twee maten van dit thema komen ook, speels en beweeglijk, in tegengestelde beweging voor; het B-gedeelte heeft meer een brede melodie met polyfone elementen doordat het wordt gecombineerd met thema A en kortdurend een 6/8- tegen een 2/4-maat klinkt; er treden vele modulaties op en het deel eindigt in D. Deel IV is een Thema met vijf variaties. Deel V is wederom een Rondo, waarbij de mars, als toepasselijke afsluiting van de Serenade, is geïntegreerd in het Rondo.

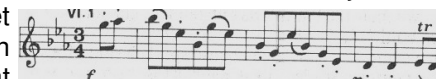

Mozart schreef in totaal enkele tientallen divertimenti en serenades, voor zeer uiteenlopende bezettingen. In september 1788, kort na voltooiing van de Jupiter symfonie, componeerde hij zijn enige strijktrio, een *Divertimento*, naar de vorm een juiste benaming. Het werk steekt in artistiek opzicht echter

ver uit boven het gebruikelijke lichte karakter van dit genre, ondanks het feit dat het 4e en 6e deel zijn gebaseerd op eenvoudige volksmelodieën. Mozart verdeelt het melodisch materiaal over alle drie de stemmen. Het openingsallegro is een sonatevorm en begint met een unisono dalende drieklank. De doorwerking klinkt vreemdend door o.a. toonsoort, ritme, tegenmelodie en fugato.

Het Adagio voelt als het emotionele hart van het werk. Beide Menuetten benaderen het meest het diverterende element, waarbij het begin van het eerste zijn 3/4 maat

lijkt te 'verdoezelen'. Het Andante, in Bes, bestaat uit een thema met vier variaties. Het thema klinkt als een statige dans met, als een glimlach, een gepunteerde achtste plus twee 1/32 noten. Wat volgt zijn voorbeelden van zeer verfijnde en inventieve verwerkingstechnieken. De laatste variatie, 'Maggiore', vormt met een 'contrapunt' van drie stemmen een sterk contrast met het daaraan voorafgaande 'Minore'. Het afsluitende Allegro is een opgewekt Rondo.

Voor dit concert gaf de gemeente Deventer een bijdrage in het kader van een "Kleintje Cultuur".

Volgende concert:

Vrijdag 7 december 2012

20.00 uur

ATOS TRIO

Pianotrio's van Haydn, Hob. XV:27, Debussy en Beethoven ("Aartshertog")

19.00 uur: Inleiding Guus van Es, musicoloog

Programmatoelichtingen en recensies vindt u op de website: www.kamermuziek-deventer.nl